

Nejkrásnější české knihy roku 2015

ODBORNÁ LITERATURA

1. místo, Cena Ministerstva kultury ČR

Typo 9010. České digitalizované písmo 1990—2010

Autoři: Tomáš Brousil, Petra Dočekalová, Zuzana Lednická

Editorka: Petra Dočekalová

Grafická úprava: Zuzana Lednická, Radek Sidun

Nakladatelství: BiggBoss

Tiskárna: PB tisk

Hodnocení poroty: *Typo 9010* je vzorníkem takřka všech písem českých typografů první digitální generace. Představuje obsahově i formálně jedinečný počín, názorně reflektující rychlou emancipaci oboru. Porota ocenila především novátorský pohled na prezentaci písma, který v mnohém převrací dosud zažitě způsoby. Výsledkem proto není jen chladný výčet abeced a nabízených řezů. Jednotlivá autorská písma jsou užita pro sazbu textových příspěvků od českých i zahraničních typografů a teoretiků, a tvoří tak plynulý proud obrazových i textových informací. Kniha je také výjimečně zpracovaná technologicky, ač velká a obsažná, je velmi lehká.

2. místo

Tam a zpátky. Současný design, architektura a urbanismus

Editoři: Lada Hubatová-Vacková, Pavla Pauknerová, Cyril Říha

Grafická úprava: Anežka Hrubá Ciglerová

Autorka fotografií: Daniela Dostálková

Nakladatelství: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze

Tiskárna: Helbich

Hodnocení poroty: Kniha představuje pohled na současný design a architekturu z hlediska času — a jako taková je záznamem proběhnuvší výstavy na pražské UMPRUM. Minimalistické grafické pojetí s odvážnou, zdánlivě nepřístupnou obálkou, příjemným layoutem a konceptuálně pojatých „osvícených“ portrétů fotografky Daniely Dostálkové. Rozhodně pozoruhodný formát cihličky do kapsy.

3. místo

Jan Mukařovský: Život a dílo

Autor: Ondřej Sládek

Grafická úprava: Martin Pecina

Nakladatelství: Host

Tiskárna: Finidr

Hodnocení poroty: Jazykový strukturalismus Jana Mukařovského je lehce ironicky parafrázován typografickými prostředky a grafickými strukturami, které odlehčují náročný odborný text. Monografie je možným návodem, jak typograficky aktualizovat konzervativní literární žánr, jak ozvláštnit seriózní vědeckou studii. Postmodernistická hravost v jinak příjemně plynoucí sazbě.

KRÁSNÁ LITERATURA

1. místo, Cena Ministerstva kultury ČR

Příliš pozdě zemřít mladý

Autoři: Ivo Pospíšil, Vladimír Jurásek, Jan Šulc

Editor: Jan Šulc

Grafická úprava: Petr Bosák, Robert Jansa

Nakladatelství: BiggBoss

Tiskárna: Indigoprint

Hodnocení poroty: Kniha je důkazem, že beletrie může rovněž vypadat současně a moderně i bez nákladné polygrafie, přitom s dokonale zvládnutým layoutem a sazbou. Profesionalita a zkušenost autorů beze zbytku naplňuje tradiční kritéria kategorie krásné literatury, mezi něž patří především dobrá čitelnost a uživatelská přívětivost.

2. místo

wiener gruppe

Editoři: Pavel Novotný a Nikola Mizerová

Grafická úprava: Jaroslav Tvrdoň

Nakladatelství: RUBATO

Tiskárna: Protisk

Hodnocení poroty: Publikace je součástí širší edice jednotného minimalistického pojetí, v níž je každý titul cenově dostupným artefaktem pro dnešního čtenáře. Díky užitému přírodnímu papíru je kniha hmatově přitažlivá, navíc prozrazuje zájem autora úpravy o výtvarný typografický děj. V celé sérii publikací nakladatelství Rubato je znát soustavná péče o jednotlivé tituly s individuálním záběrem.

3. místo

Recykliteratura

Editoři: Vojtěch Mašek, Karolina Voňková

Grafická úprava: Jan Šiller

Nakladatelství: Karolina Voňková — Lipník

Tiskárna: H. R. G.

Hodnocení poroty:

Recykliteratura, vycházející z oblíbené facebookové kratochvíle svých autorů, má pro beletrii nezvyklou formu — na první pohled zaujme výraznou typó-obálkou odkazující svým výrazem k šedesátým letům minulého století, připomíná ale také populární komiksově stripy. Originální nápad kolážového spájení „náhodných“ obrazů a textů funguje výborně nejen na webu, ale i v knize. Hravý, vtipný, nápaditý konceptuální proces, čtivý literární experiment.

LITERATURA PRO DĚTI A MLÁDEŽ

1. místo, Cena Ministerstva kultury ČR

Žvejkačky

Autor: Marka Míková

Grafická úprava a ilustrace: Juraj Horváth

Nakladatelství: Baobab
Tiskárna: Protisk

Hodnocení poroty: *Žvejkačky* se z produkce dětských knih vymykají atypickým formátem a inovativním grafickým i polygrafickým zpracováním. Formát knihy i plastový přebal evokují předimenzovaný balíček žvýkaček, ve kterém se ukrývají výtvarně vyspělé ilustrace společně s precizně odvedenou sazbou. Mimořádná je i barevnost a použité materiály — výsledek svědčí o výborně zvládnuté technologii náročného barevného tisku na savý papír. Jedná se o jednu z nejlepších prací letošního ročníku.

2. místo

Havětník
Autor: Jiří Dvořák
Grafická úprava: Palo Bálik
Ilustrace: Daniela Olejníková
Nakladatelství: Baobab
Tiskárna: Protisk

Hodnocení poroty: Porota u knihy ocenila především dobře odvedenou typografii a přesvědčivé užití výrazných reflexivních barev. S pozitivním ohlasem se setkal i fakt, že je dětem odborné téma zprostředkováno přístupnou a zábavnou formou. Krásně ilustračně vypravený atlas „havěti“, který dobře poslouží několika generacím.

2. místo

Baoplaneta
Autor: Luboš Drtina
Grafická úprava a ilustrace: Luboš Drtina
Nakladatelství: Baobab
Tiskárna: Protisk

Hodnocení poroty: Unikátní soulad písma s ilustracemi vycházející z prostého faktu, že výtvarný doprovod i grafická úprava náleží jedinému autorovi. *Baoplaneta* je expresivní, hravá, veselá publikace, která v dynamičnosti projevu a celistvosti výtvarných prostředků neměla v letošním ročníku mezi knihami pro děti konkurenci.

3. místo

To je Praha
Autorka: Olga Černá
Grafická úprava: Juraj Horváth
Ilustrace: Michaela Kukovičová
Nakladatelství: Baobab
Tiskárna: Protisk

Hodnocení poroty: Ačkoliv není snadné vyrovnat se s kanonickým odkazem Miroslava Šaška, autorům se v publikaci *To je Praha* podařilo na starou sérii průvodců po světových metropolích důstojně, moderně a originálně navázat. Kniha je cenná především v tom, jak svobodně, odvážně a především variabilně zachází s ilustračním doprovodem.

UČEBNICE PRO ŠKOLY VŠECH STUPŇŮ A OSTATNÍ DIDAKTICKÉ POMŮCKY

1. místo

Sešit pro trénování paměti a dalších kognitivních funkcí

Autorky: Jitka Suchá, Eva Jarolímová, Martina Mátlová

Grafická úprava: Zuzana Lednická, Anna Divišová

Nakladatelství: Česká alzheimerská společnost

Tiskárna: První dobrá

Hodnocení poroty: Grafická úprava souboru sešitů pro trénování paměti dokonale naplňuje záměr publikací určených pro dlouhodobě opomíjenou cílovou skupinu. Jednotlivé publikace s citlivě zvolenými barvami, písmem a jeho velikostí tvoří ucelený vizuální styl, ve kterém není místo pro naschvály.

2. místo

Ko-Text. Tvar, zvuk a gesto, učitel a žák

Autoři: Kateřina Dyrťová, Martin Raudenský

Grafická úprava: Marek Franta

Ilustrace: Martin Raudenský

Fotografie: Jiří Dvořák, Radek Jandera, Lukáš Zavřel, Tereza Valničková

Nakladatelství: Fakulta umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy

Tiskárna: Oftis

Hodnocení poroty: Krabice didaktických pomůcek překypuje kreativitou a svým pojetím se vymyká tomu, na co jsme u kategorie učebnic zvyklí. Soubor objektů různých formátů a materiálů adekvátně reaguje na trend vzdělávání orientovaný interaktivním směrem.

3. místo

Jaderná puma a její výroba v amatérských podmínkách

Autor: Pavel Chrastil

Grafická úprava: Jan Emcke

Ilustrace: Ondřej Borovička

Nakladatelství: Karolína Borovcová – UTE

Tiskárna: Indigoprint

Hodnocení poroty: Návod na výrobu jaderné pumy se učebnicím vymyká po stránce grafické, obsahové i konceptuální. Třeslutě vtipný počín, navazující užitým písmem a grafickou skladbou na takzvaný švýcarský styl či tvorbu studia Experimental Jetset.

3. místo

Filmové právo. Autorskoprávní perspektiva

Autor: Ivan David

Grafická úprava: Jan Havel

Ilustrace: Michaela Kukovičová

Nakladatelství: Nová beseda

Tiskárna: Tiskárny Havlíčkův Brod

Hodnocení poroty:

Filmové právo je zábavnou redefinicí učebního textu odkazující k brakové literatuře či „běčkovým“ filmům. Autor úpravy využívá dramatické nadsázky a ukazuje, že možnosti pojetí didaktických publikací ještě zdaleka nejsou vyčerpány. Zdánlivě odtažitá téma právních norem lze pojednat nově, přesto však čtenářsky přívětivě a s úhlednou sazbou.

KNIHY O VÝTVARNÉM UMĚNÍ

1. místo, Cena Ministerstva kultury ČR

Miloš Budík

Editoři: Lukáš Bártl, Jaroslav Pecka

Grafická úprava: Petr Cabalka, Filip Nerad

Ilustrace: Lukáš Bártl, Jaroslav Pecka

Fotografie: Miloš Budík

Nakladatelství: Galerie Pecka

Tiskárna: Helbich

Hodnocení poroty: Kongeniální grafické a materiálové řešení ústí v čistou, poučenou a zároveň ve výrazu uměřenou knihu, těžící mimo jiné také z vysoce kvalitního polygrafického zpracování.

2. místo

Karel Novák: Přirozeně

Editor: Roman Franc

Grafická úprava: Milan Nedvěd

Fotografie: Karel Novák

Nakladatelství: BiggBoss

Tiskárna: Helbich

Hodnocení poroty: Soubor fotografií naturistů je suverénní knihou, kterou je nutné doslova svléknout, abyste se dostali k „nahému“ obsahu. Zatímco u jiných výtvarných publikací bývá vícenásobné balení knižního bloku spíše na škodu, zde má svůj nezastupitelný význam. Stejně jako (záměrně) ošklivá titulní typografie odvozená z výstražných a informačních cedulí na koupalištích.

3. místo

Jiří Šalamoun aneb představitelné pohledy na svět

Editor: Jan Rous

Grafická úprava: Luboš Drtina

Ilustrace: Jiří Šalamoun

Nakladatelství: Baobab

Tiskárna: Těšínská tiskárna

Hodnocení poroty: Šalamounově monografii sluší v dobrém slova smyslu klasická, uctivá a zároveň dynamická úprava. Porota ocenila volbu pádného, tučného textového písma, které se na stránce dobře pojí s dramatickými ilustracemi. Knize svědčí zvolený papír i přiměřeně velký formát.

KATALOGY

1. místo, Cena Ministerstva kultury ČR

Teseract

Autoři: Štěpán Marko, Jaromír Skácel

Editoři: Hana Buddeus, Filip Dvořák

Grafická úprava: Štěpán Marko, Jaromír Skácel

Fotografie: Hynek Alt

Nakladatelství: Galerie AMU

Tiskárna: PROTISK

Hodnocení poroty: Katalog *Teseract* charakterizuje post-internetový grafický design, usilující o překračování žánrových mantinelů obyčejného výstavního katalogu. Nenápadný formát, provokativní formálně dokonalý vizuál, výjimečně působivá práce s přímými barvami a s volbou grafických rastrů.

2. místo

Zbyněk Sekal. A věci se zvolna berou před se

Autorka a editorka: Marie Klimešová

Grafická úprava: Jan Havel

Ilustrace: Zbyněk Sekal

Fotografie: Ota Palán, Hana Hamplová

Nakladatelství: Arbor vitae

Tiskárna: Grasp Zlín

Hodnocení poroty: Monografie Zbyňka Sekala je důsledně vypravenou výtvarnou sumou. Ojedinelá kombinace moderního umění a relativně klasického typografického pojetí tvoří překvapivě kompaktní celek charakterizovaný výbornou čitelností i organizací obsahu na stránce.

3. místo

Jiří Petrbok. Hell³ JDC Revisited, 1998–2015

Autoři: Otto M. Urban, Jake Chapman

Editor: Otto M. Urban

Grafická úprava: Petr Bosák, Robert Jansa

Ilustrace: Jiří Petrbok

Nakladatelství: Arbor vitae

Tiskárna: Indigoprint

Hodnocení poroty:

Katalog s magicky přitažlivou obálkou, která reflektuje aktuální podobu vizuální kultury. Grafická úprava se citlivě omezuje spíše na drobné materiálové vstupy (ražba, plátýnko), a nekonkuruje tak zbytečně obsahu, jak to u katalogu má obvykle být.

BIBLIOFILIE A AUTORSKÉ KNIHY

1. místo, Cena Ministerstva kultury ČR

Palimpsest

Autor: Petr Jambor

Grafická úprava: Petr Jambor
Nakladatelství: 4AM Fórum pro architekturu a média
Tiskárna: Polygrafia, n. p.

Hodnocení poroty: Dekonstrukce knihy, ale především formálně odzbrojující gesto hraničící s mystifikací, nebo dokonce s technologickou záhadou. Autor se odkazuje ke starým palimpsestům, ze kterých byl seškrabán původní obsah, aby se dal drahý materiál recyklovat, sám ale žádný nový obsah nepřidává. Nechává na svého „čtenáře“ působit čistou plochu papíru, osamocené rámečky a čisté barevné plochy. Výsledné dílo vizualizuje mizení paměti a pomíjivost historie. Výjimečně originální vklad autora, který propojil profesi restaurátora se zvoleným médiem a významově mnohvrstevnatým sdělením. U *Palimpsestu* došlo jako u jedné z mála knih k jednoznačné shodě porotců, přičemž vyvolala vášnivou diskuzi o způsobu provedení.

2. místo

Intimita
Autorka: Barbora Baronová
Grafická úprava: Milan Nedvěd
Fotografie: Dita Pepe
Nakladatelství: wo-men
Tiskárna: Helbich

Hodnocení poroty: *Intimita* je postavena na silné výpovědi obrazových příběhů i textu, vysoce estetizovanou formou představuje sociální témata v jejich křehkosti, osamění i tragice. Pozoruhodné napojení dvojice umělec—designér zajišťuje, že grafik dokáže reagovat na autorčiny potřeby a doplňovat je o další vrstvy. *Intimita* dokazuje, že i kniha tištěná ve vysokém nákladu může splňovat parametry knihy autorské.

3. místo

Obrazový atlas dívky, která rozřezala knihovnu na části
Autorka a ilustrace: Eva Koťátková
Editoři: Vít Havránek, Eva Koťátková
Grafická úprava: Adéla Svobodová
Fotografie: Michal Czanderle, Jan Mahr, Ondřej Polák, Martin Polák, Jiří Thýn
Nakladatelství: tranzit.cz
Tiskárna: Helbich

Hodnocení poroty: Úsporná dokumentace dlouhodobého autorského projektu, obrazová kniha bez přidaného designu, kde vše je podřízeno obsahu. Syrovost provedení akcentuje výrazné, naléhavé téma, kterému se tak dostalo adekvátního vyjádření.

STUDENTSKÉ PRÁCE POSLUCHAČŮ VÝTVARNÝCH A POLYGRAFICKÝCH ŠKOL

1. místo, Cena Arna Sáňky

Segmentová písma
Autor a grafická úprava: Martin Činčár
Nakladatelství: Typo 305
Tiskárna: Indigoprint

Hodnocení poroty: Pro svůj prakticky zaměřený výzkum v oblasti digitálního písma na světelných informačních tabulích volí autor uvážlivě formát i technické zpracování. Laciný černobílý tisk na žlutý papír perfektně koresponduje s tématem světelné typografie. Drobná publikace kombinuje výzkum s vlastními závěry — z poučeného sběru materiálu vzniká autorská abeceda, která solidně řeší obvyklé nedostatky segmentového písma.

2. místo

2x25

Autor a grafická úprava: Jan Buble

Nakladatelství: Typo 305

Tiskárna: Carter

Hodnocení poroty:

Další z autorských projektů pražské UMPRUM, v němž je grafický designér i tvůrcem smysluplného obsahu. Kniha se z ostatní konkurence vymyká expresivní barevností, která je reminiscencí na psychedelický design vznikající od 60. let. Ačkoliv publikaci charakterizuje manýristická práce s retro typografií a retro materiály, přenáší nás zároveň do jakéhosi bezčasí. Z mnoha prezentovaných obrazů není na první pohled poznat, zda jde o doslovnou citaci historického materiálu, jeho reflexi, nebo cosi zcela nového. Postmoderní principy stále v akci.

3. místo

Šifry zločinu

Autor a grafická úprava: Jakub Spurný

Nakladatelství: Typo 305

Tiskárna: Didot

Hodnocení poroty: Vyzrálá studentská práce, u níž designér pro svůj autorský obsah zvolil přiměřenou formu, čímž záměrně a účelně překročil zadání klauzurní práce. Výsledkem proto není klasická kniha, nýbrž noviny připomínající nejvíce bulvární tisk plný palcových titulků a senzačních zpráv. Podmanivý pohled na zločince a mytické kriminální případy má jednoho společného jmenovatele — nefalšovaný zájem autora o problematiku šifer v oblasti zločinu.

3. místo

Za Martou tma

Autoři a ilustrace: Štěpán Brož, Karolína Litschová

Grafická úprava: Štěpán Brož

Nakladatelství: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze

Tiskárna: Kudla Werkstatt

Hodnocení poroty: Expresivní výtvarný projekt, na němž je patrná silná emancipace komiksu v posledních letech. Porotu zaujal zejména přesvědčivým spojením obrazu a doprovodného textu, záměrně ignorujícího některá typografická pravidla. Vděčná technika tisku vytváří efektní, hustou obrazovou hmotu, která vybízí k opakovanému „čtení“.

CENA SVAZU POLYGRAFICKÝCH PODNIKATELŮ

1. místo

Jde o to, aby o něco šlo. Typograf Oldřich Hlavsa
Editorka a grafická úprava: Barbora Toman Tylová
Nakladatelství: Filip Tomáš – Akropolis
Tiskárna: Typodesign tiskárna & studio

Hodnocení technické poroty: Publikace, která byla vyhodnocena technickou komisí jako nejkrásnější, dostala toto ocenění hned z několika důvodů. Polygrafické zpracování publikace bylo velmi náročné. Kniha je formátem i rozsahem velmi výrazná. Je doplněna o estetické prvky, jako je ražba a barevná ořízka. Celkové provedení je jak po grafické, tak po polygrafické stránce velmi náročné a na nadstandardně provedené.

2. místo

Design Ústí. Fakulta umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
Editoři: Michal a Zdena Kolečkovi
Grafická úprava: Les kanců – Michal Kukačka, Martina Calajová, Lucie Zelená
Ilustrace a fotografie: kolektiv autorů
Nakladatelství: Fakulta umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
Tiskárna: Daniel

Hodnocení technické poroty: Na druhé místo vybrala technická porota knihu o Ústí nad Labem, přičemž ocenila především precizní způsob knihařského zpracování a využití švýcarské vazby, jež se u nás vyskytuje velmi ojediněle.

3. místo

Praha v srdci. 189 příběhů města a lidí
Autorka a ilustrace: Renáta Fučíková
Grafická úprava: Filip Heyduk (HMS Design)
Nakladatelství: Práh
Tiskárna: Finidr

Hodnocení technické komise: Na třetí místo byla porotou vybrána publikace, která popisuje spletitou minulost obyvatel Prahy. Je to sice klasické zpracování pevné vazby, nicméně komise shledala kvalitní nejen vazbu, ale rovněž tisk textu a ilustrací. Tisk černobílých ilustrací je mnohdy náročnější než tisk barevný a v tomto případě byl právě tisk černobílých ilustrací na velmi profesionální úrovni.

CENA SČGU HOLLAR ZA ILUSTRACE

Nusle

Autor, ilustrace a grafická úprava: Hza Bažant
Nakladatelství: Hura Kolektiv
Tiskárna: Protisk

Hodnocení SČGU Hollar: Kniha působí dojmem, že se za ní skrývá mnoho výtvarné práce. Celkově je to dílo sympatické, na první pohled mezi ostatní produkcí vybočuje svou hravostí a barevností.

CENA VOJTĚCHA PREISSIGA

Jde o to, aby o něco šlo. Typograf Oldřich Hlavsa

Editorka: Barbora Toman Tylová

Nakladatelství: Filip Tomáš – Akropolis

Hodnocení Spolku českých bibliofilů: Publikace o typografovi, který navázal na odkaz české avantgardy a zásadně ovlivnil vývoj moderní české knihy. Kniha vyčerpávajícím rozsahem mapuje příkladnou celoživotní Hlavsovu práci na knižním designu druhé poloviny 20. století v nadstandartní profesionalitě. Tomu odpovídá zaměření koncepce libreta publikace a její adekvátní typografické provedení.

CENA TYPODESIGNCLUBU ZA GRAFICKÉ ZPRACOVÁNÍ

Jde o to, aby o něco šlo. Typograf Oldřich Hlavsa

Editorka: Barbora Toman Tylová

Nakladatelství: Filip Tomáš – Akropolis

Hodnocení TypoDesignClubu: V mnoha ohledech důstojný pomník knižnímu grafikovi Oldřichu Hlavsovi, bytostnému praktikovi i teoretikovi a velkému anticipátorovi typografie druhé poloviny dvacátého století. Nadstandardně rozsáhlá, formálně konzervativní monografie, je první ucelenou prací shrnující Hlavsovo dílo. Zároveň se jedná o výrazný autorský počín (editorka je autorkou některých textů i grafické úpravy), provedený s velkou citlivostí a pietou. Hlavsova korespondence s významnými současníky (Sutnar, Kapr, Frutige aj.) kanonického autora polidšťuje, a může tak přivést některé mladé adepty typografie ke studiu relativně nedávné minulosti. Publikace přesvědčivě buduje teoreticko-historický kontext oboru.

CENA TVŮRCI DO 30 LET

Máj, 78 Kč / 100 g

Autoři: Karel Hynek Mácha, Anna Pleštilová

Grafická úprava: Anna Pleštilová

Nakladatelství: Bylo nebylo

Tiskárna: Tiskárny Havlíčkův Brod, ruční vazba autorka

Hodnocení PNP a UPM: Silný konceptuální počín odzbrojující ve svém minimalismu a odpovídající svým zaměřením ceně pro autory do 30 let udělované Uměleckoprůmyslovým museem a Památkem národního písemnictví. Neviditelná grafická úprava obrací pozornost k samotnému textu - tak notoricky známému, že se dá číst prakticky odkudkoliv. Projekt, který má mezi ostatními v kategorii největší tendenci vyjadřovat se jako bibliofilie.